

Den 3. februar 2011 blev af Grønlands Landsret i sagen

sagl.nr. 459/03

Grønlands Hjemmestyre,
nu Grønlands Selvstyre
mod

- 1) Lars Emil Johansen
- 2) Adam Dahl
- 3) Ellen Egede Hansen
- 4) Henning Sloth Pedersen
- 5) Jess G. Berthelsen
- 6) Anders Brøns
- 7) Hans-Peder Barlach Christensen
- 8) Statsautoriseret revisor Ole Hansen
- 9) Revisionsfirmaet tidligere Pricewaterhouse-
Coopes Grønland A/S, nu Grønlands Revisi-
onskontor A/S

og

sagl.nr. 460/03

Grønlands Hjemmestyre,
nu Grønlands Selvstyre for
Puisi A/S under konkurs
mod

- 1) Nikolaj Ludvigsen
- 2) Jørn Holding
- 3) Isak Vahl
- 4) Ellen Egede Hansen
- 5) Lars Emil Johansen
- 6) Adam Dahl
- 7) Henning Sloth Pedersen
- 8) Jess G. Berthelsen
- 9) Anders Brøns
- 10) Hans-Peder Barlach Christensen
- 11) Statsautoriseret revisor Ole Hansen
- 12) Tidligere PricewaterhouseCoopes Grønland
A/S, nu Grønlands Revisionskontor A/S

afsagt sålydende

D O M :

Denne sag er i medfør af den før den 1. januar 2010 gældende retsplejelov kapitel 1, § 15, stk. 1 overtaget af Grønlands Landsret til behandling i første instans.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling jf. retsplejelovens § 238, stk. 2. Der er således ikke refereret dokumenterede bilag eller afgivne forklaringer. Ankes dommen udarbejdes en supplerende redegørelse med disse dele jf. retsplejelovens § 238, stk. 3.

Under sagen er der taget stilling til to søgsmål. I den ene sag er af Grønlands Hjemmestyre, nu Grønlands Selvstyre er anlagt sag mod en række bestyrelsesmedlemmer, direktion og revision med påstand om erstatningsansvar.

I den anden sag har Grønlands Hjemmestyre, nu Grønlands Selvstyre på vegne af Puisi A/S under konkurs, i medfør af anordning om ikrafttræden for Grønland af konkursloven § 137, anlagt sag mod en række tidligere bestyrelsesmedlemmer, direktion og revision med påstand om erstatningsansvar.

I sagen anlagt af Hjemmestyret er følgende sagsøgt: 1) Lars Emil Johansen, 2) Adam Dahl, 3) Ellen Egede Hansen, 4) Henning Sloth Pedersen, 5) Jess G. Berthelsen, 6) Anders Brøns, 7) direktør Hans-Peder Barlach Christensen og 8) Statsautoriseret revisor Ole Hansen samt 9) Revisionsfirmaet tidligere PricewaterhouseCoopers Grønland A/S, nu Grønlands Revisionskontor A/S.

Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at de sagsøgte in solidum, subsidiært hver for sig til sagsøgeren skal betale 11.567.632,45 kr., subsidiært et mindre beløb efter rettens skøn med tillæg af procesrente fra sagens anlæg til betaling sker tillige med sagens omkostninger mod af de sagsøgte for transport i sagsøgerens dividendekrav i Puisi A/S under konkurs. Til støtte for den nedlagte påstand har sagsøger for så vidt angår de sagsøgte bestyrelsesmedlemmer Lars Emil Johansen, Adam Dahl, Ellen Egede Hansen, Henning Sloth Pedersen, Jess G. Berthelsen og Anders Brøns gjort gældende, at

”sagsøgte som bestyrelse for Puisi A/S, har handlet groft uagtsomt over for sagsøger Grønlands Hjemmestyre ved i forbindelse med Grønlands Hjemmestyles behandling og imødekommelse af Puisi A/S’ anmodning om at stille en garanti på 12. mio., at have fortiet, at selskabets likviditetsbehov langt oversteg dette beløb, ved hvilken grove uagtsomhed de nævnte sagsøgte har været årsag til det påreg-

nelige tab, stor 11.567.632,45 kr., som sagsøger Grønlands Hjemmestyre har lidt ved indfrielse af den kredit, Puisi A/S på baggrund af garantien optog i Spar Nord.”

Til støtte for den nedlagte påstand mod sagsøgte Hans-Peder Barlach Christensen har sagsøgte gjort gældende, at

”sagsøgte Hans-Peder Barlach Christensen, som direktør for Puisi A/S, har handlet groft uagtsomt over for sagsøger Grønlands Hjemmestyre ved i forbindelse med Grønlands Hjemmestyles behandling og imødekommelse af Puisi A/S’ anmodning om, at stille en garanti på kr. 12 mio. at have fortiet, at selskabets likviditetsbehov langt oversteg dette beløb, ved hvilken grove uagtsomhed sagsøgte har været årsag til det påregnelige tab, stort 11.567.632,45m kr., som sagsøger Grønlands Hjemmestyre har lidt ved indfrielsen af den kredit, Puisi A/S på baggrund af garantien optog i Spar Nord.”

For så vidt angår sagsøgte 8 statsautoriseret revisor Ole Hansen har sagsøger gjort gældende, at

”sagsøgte statsautoriseret revisor Ole Hansen - der dels var generalforsamlingsvalgt revisor for Puisi A/S og dels var antaget af selskabet som professionel rådgiver for at opnå kvalitetssikring ved udarbejdelse af interne budgetter - har handlet groft uagtsomt over for sagsøger Grønlands Hjemmestyre ved - som professionel rådgiver for Puisi A/S og som ”offentlighedens repræsentant” - ikke at have gjort Puisi A/S’ ledelse det klart, at man i forbindelse med sagsøger Grønlands Hjemmestyles behandling af Puisi A/S’ anmodning om, at stille en garanti på kr. 12 mio. var forpligtet til som grundlag for sagsøger Grønlands Hjemmestyles stillingtagen hertil, at oplyse, at selskabets likviditetsbehov langt oversteg dette beløb, ved hvilken grove uagtsomhed sagsøgte har været selvstændigt medvirkende årsag til det påregnelige tab, stort 11.567.632,45 kr., som sagsøger Grønlands Hjemmestyre har lidt ved indfrielsen af den kredit, Puisi A/S på baggrund af den opnåede garanti optog i Spar Nord.”

For så vidt angår sagsøgte 9 revisionsfirmaet tidligere PricewaterhouseCoopers Grønland A/S gøres gældende, at sagsøgte i medfør af aktieselskabslovens § 141, stk. 2 er erstatningsansvarlig i samme omfang som sagsøgte 8, statsautoriseret revisor Ole Hansen.

I sagen anlagt af Hjemmestyret for Puisi A/S under konkurs i medfør af anordning om ikrafttræden af konkursloven § 137 har sagsøgeren nedlagt påstand om, at de sagsøgte tilpligtes, at betale principalt

”in solidum, subsidiært hver for sig, til Puisi A/S under konkurs et beløb på 6.107.530 kr., subsidiært et mindre beløb efter rettens skøn. Endvidere tilpligtes de sagsøgte, dog undtaget sagsøgte Nikolaj Ludvigsen, sagsøgte Jørn Holding og sagsøgte Isak Vahl, principalt in solidum subsidiært hver for sig til Puisi A/S under konkurs at betale yderligere et beløb på 1.520.366, subsidiært et mindre beløb efter rettens skøn. Endelig tilpligtes de sagsøgte, undtagen sagsøgte Nikolaj Ludvigsen, sagsøgte Jørn Holding, sagsøgte Isak Vahl, sagsøgte statsautoriseret revisor Ole Hansen og det sagsøgte revisionsfirma Grønlands Revisionskontor A/S, at betale principalt in solidum, subsidiært hver for sig til Puisi A/S under konkurs yderligere et beløb på 3.311.634 kr., subsidiært et mindre beløb efter rettens skøn, med tillæg af sædvanlig procesrente fra sagen anlæg til betaling sker, tillige med sagens omkostninger.”

Til støtte for påstanden er overfor de sagsøgte 1) Nikolaj Ludvigsen, sagsøgte 2) Jørn Holding og sagsøgte 3 Isak Vahl som hovedanbringende gjort gældende at

”sagsøgte 1, sagsøgte 2 og sagsøgte 3 ved, som medlem af selskabets første egentlige bestyrelse, ikke at have sikret sig, at det for Puisi A/S’ virksomhed og eksistens helt afgørende selskab i Kina blev etableret og dets virksomhed organiseret og finansieret på et rimeligt forretningsmæssigt grundlag og på en måde, som sikrede eller kunne have sikret Puisi A/S’ interesser, har udvist grov tilsidesættelse af de forpligtelser, der i henhold til aktieselskabslovens § 54 påhviler et selskabs ledelse, hvilke grove pligtforsømmelser har været årsag til det påregnelige tab, stort 6.107.530 kr., som Puisi A/S (nu under konkurs) har lidt ved pengeoverførsler til det kinesiske selskab/og eller David Stevens/Diversified Consumer Products Inc.”

Sagsøgte 4) Ellen Egede Hansen påstår erstatningsansvarlig for et beløb stort 10.939.530 kr. vedrørende tab som følge af overførsel af midler til Kina og manglende indstilling af driften primo oktober 1999. Det samlede tab som følge af den manglende indstilling af driften udgøres dels af forværringen af selskabets balance med 4.832.000 kr. i perioden fra primo oktober 1999 - konkursen 21. februar 2000 og dels af overførsler til Kina med 2.795.896 kr. i perioden fra primo oktober 1999 til konkursen 21. februar 2000, i alt 7.627.896 kr.. Summen af tabet på Kina som helhed og summen af tabet som følge af den manglende indstilling af driften primo oktober 1999 udgør i alt 13.735.426 kr., men da overførslerne til Kina i perioden fra primo oktober 1999 og frem er medtaget to gange i denne opgørelse, er beløbet på 2.795.896 kr. atter fratrukket forinden den samlede opgørelse af erstatningskravet til 10.939.530 kr.

Til støtte herfor er som **hovedanbringende** vedrørende Kina-delen gjort gældende,

”at sagsøgte 4 ved som medlem af selskabets første og anden egentlige bestyrelse ikke at have sikret sig, at det for Puisi A/S’ virksomhed og eksistens helt afgørende selskab i Kina blev etableret og dets virksomhed organiseret og finansieret på et rimeligt forretningsmæssigt grundlag og på en måde, som sikrede eller kunne have sikret Puisi A/S’ interesser, har udvist grov tilsidesættelse af de forpligtelser, der i henhold til aktieselskabslovens § 54 påhviler et selskabs ledelse, hvilke grove pligtforsømmelser har været årsag til det påregnelige tab, stort 6.107.530 kr., som Puisi A/S (nu under konkurs) har lidt ved pengeoverførsler til det kinesiske selskab/og eller David Stevens/Diversified Consumer Products Inc.”

”Som **hovedanbringende** vedrørende tabet som følge af den manglende indstilling af driften primo oktober 1999 er det gjort gældende,

at, sagsøgte 4 som medlem af den anden egentlige bestyrelse omkring månedsskiftet september/oktober 1999 var i besiddelse af oplysninger, hvoraf det fremgik, at det ikke længere var økonomisk forsvarligt at lade driften af selskabet fortsætte, og at sagsøgte 4 ved at undlade at indstille driften primo oktober 1999 i overensstemmelse hermed ved grov uagtsomhed har været årsagen til det yderligere og påregnelige tab, der opstod ved henholdsvis forværringen af Puisi A/S’ balance med 4.832.000 kr. og forøgelsen med 2.795.896 kr. af selskabets mellemregning med det kinesiske selskab/og eller

David Stevens/Deversified Consumer Products Inc. i perioden frem til selskabets konkurs den 21. februar 2000, hvilket tab samlet udgør 7.627.896 kr.”

Til støtte for påstanden mod sagsøgte 5 Lars Emil Johansen har sagsøgte gjort gældende, at

”sagsøgte 5 påstås erstatningsansvarlig for et beløb stort 10.939.530 kr. vedrørende tab som følge af overførsel af midler til Kina og manglende indstilling af driften primo oktober 1999. Det samlede tab som følge af den manglende indstilling af driften udgøres dels af forværringen af selskabets balance med 5.832.000 kr. i perioden fra primo oktober 1999 - konkurs 21. februar 2000 og dels af overførsler til Kina med 2.795.896 kr. i perioden fra primo oktober 1999 til konkursen 21. februar 2000, i alt 7.627.896 kr. Summen af tabet på Kina som helhed og summen af tabet som følge af den manglende indstilling af driften primo oktober 1999 udgør i alt 13.735.426 kr., men da overførelserne til Kina i perioden fra primo oktober 1999 og frem er medtaget to gange i denne opgørelse, er beløbet på 2.795.896 kr. atter fratrukket forinden den samlede opgørelse af det samlede erstatningskrav til 10.939.530 kr.

Til støtte herfor er som hovedanbringende vedrørende Kina-delen gjort gældende,

at sagsøgte 5 ved som formand for selskabets anden egentlige bestyrelse ikke at have sikret sig, at det for Puisi A/S' virksomhed og eksistens helt afgørelse selskab i Kina blev etableret og dets virksomhed organiseret og finansieret på et rimeligt forretningsmæssigt grundlag og på den måde sikrede eller kunne have sikret Puisi A/S' interesser, har udvist grov tilsidesættelse af de forpligtelser, der i henhold til aktieselskabslovens § 54 påhviler et selskabs ledelse, hvilke grove pligtforsømmelser har været årsag til det påregnelige tab, stort 6.107.530 kr., som Puisi A/S (nu under konkurs) har lidt ved pengeoverførsler til det kinesiske selskab/og eller David Stevens/Diversified Consumer Products Inc.”

”Som hovedanbringende vedrørende tabet som følge af den manglende indstilling af driften primo oktober 1999 er det gjort gældende,

at sagsøgte 5 som formand af den anden egentlige bestyrelse omkring månedsskiftet september/oktober 1999 var i besiddelse af oplysninger hvoraf det fremgik, at det ikke længere var økonomisk forsvarligt at lade driften af selskabet fortsætte og at sagsøgte 5 ved at undlade at indstille driften primo oktober 1999 i overensstemmelse hermed ved grov uagtsomhed har været årsagen til det yderligere og påregnelige tab, der opstod ved henholdsvis forværringen af Puisi A/S' balance med 4.832.000 kr. og forøgelsen med 2.795.896 kr. af selskabets mellemregning med det kinesiske selskab/og eller David Stevens/Diversified Consumer Products Inc. i perioden frem til selskabets konkurs den 21. februar 2000, hvilket tab samlet udgør 7.627.896 kr.”

For de sagsøgte 6) Adam Dahl, 7) Henning Sloth Pedersen, 8) Jess G. Berthelsen og 9) Anders Brøns har sagsøgeren nedlagt samme påstande og anført samme hovedanbringender som mod sagsøgte 5) Lars Emil Johansen.

For sagsøgte 10 Hans-Peder Barlach Christen har sagsøger påstået, at han

”påstås erstatningsansvarlig for et beløb stort 10.939.530 kr. vedrørende tab som følge af overførsel af midler til Kina og manglende indstilling af driften primo oktober 1999. Det samlede tab som følge af den manglende indstilling af driften udgøres dels af forværringen af selskabets balance med 4.832.000 kr. i perioden fra primo oktober 1999 - konkursen 21. februar 2000 og dels af overførsler til Kina med 2.795.896 kr. i perioden fra primo oktober 1999 til konkursen 21. februar 2000, i alt 7.627.896 kr. Summen af tabet på Kina som helhed og summen af tabet som følge af den manglende indstilling af driften primo oktober 1999 udgør i alt 13.735.426 kr., men da overførslerne til Kina i perioden fra primo oktober 1999 og frem er medtaget to gange i denne opgørelse af det samlede erstatningskrav til 10.939.530 kr.

Til støtte for erstatningsansvaret vedrørende Kina er som hovedanbringende i relation til sagsøgte 10 i dennes egenskab af medlem af den første egentlige bestyrelse gjort gældende.

”at sagsøgte 10 ved som medlem af selskabets første egentlige bestyrelse ikke at have sikret sig, at det for Puisi A/S’ virksomhed og eksistens helt afgørende selskab i Kina blev etableret og dets virksomhed organiseret og finansieret på et rimeligt forretningsmæssigt grundlag og på en måde, som sikrede eller kunne have sikret Puisi A/S’ interesser, har udvist grov tilsidesættelse af de forpligtelser, der i henhold til Aktieselskabslovens § 54 påhviler et selskabs ledelse, hvilke grove pligtforsømmelser har været årsag til det påregnelige tab, stort kr. 6.107.530, som Puisi A/S (nu under konkurs) har lidt ved pengeoverførsler til det kinesiske selskab/og eller David Stevens/Diversified Consumer Products Inc..”

”Til støtte for erstatningsansvaret vedrørende Kina er som hovedanbringender i relation til sagsøgte 10 i dennes egenskab af direktør gjort gældende:

at sagsøgte 10 – der som formelt registreret direktør efter en gensidig forståelse med den øvrige bestyrelse skulle varetage den daglige ledelse af selskabet også forud for sin egentlige ansættelse som direktør – ved som direktør ikke at have sørget for, at det for Puisi A/S’ virksomhed og eksistens helt afgørende selskab i Kina blev etableret og dets virksomhed organiseret og finansieret på et rimeligt forretningsmæssigt grundlag og på en måde, som sikrede Puisi A/S’ interesser, har udvist grov tilsidesættelse af de forpligtelser, der i henhold til aktieselskabslovens § 54 påhviler et selskabs ledelse, ved hvilke grove pligtforsømmelser sagsøgte 10 har været selvstændigt medvirkende årsag til det påregnelige tab, stort 6.107.530 kr., der er lidt ved pengeoverførsler til det kinesiske selskab/og eller David Stevens/Diversified Consumer Products;

at det i relation til sagsøgte 10’s ansvar som direktør for tabet, stort 6.107.530 kr., vedrørende pengeoverførsler til det kinesiske selskab/og eller David Stevens/Diversified Consumer Products Inc. er en skærpende omtændighed, at sagsøgte 10, selvom han var klar over det kinesiske selskabs helt afgørende betydning for Puisi A/S’ virksomhed og eksistens, i flere tilfælde afgav oplysninger til bestyrelsen om forhold vedrørende etablering i Kina, som enten ikke var rigtige eller var misvisende, og som sagsøgte 10 burde undersøgt eller udbedt dokumentation forog endvidere gennemførte betydelige pengeoverførsler til Kina på et helt uklart grundlag,

Som hovedbringende vedrørende tabet som følge af den manglende indstilling af driften primo oktober 1999 er det gjort gældende:

at sagsøgte 10 som direktør for Puisi A/S senest omkring månedsskiftet september/oktober 1999 ligesom bestyrelsen for selskabet var i besiddelse af oplysninger, hvoraf det fremgik, at det ikke længe var økonomisk forsvarligt at lade driften af selskabet fortsætte uden overvejende risiko for tab hos selskabets kreditorer, hvilket stod eller burde have stået sagsøgte 10 klart, og at sagsøgte 10 ved ikke i overensstemmelse med disse oplysninger at arbejde for en indstilling af driften primo oktober 1999 har været selvstændigt medvirkende årsag til det yderligere og påregnelige tab, der opstod ved henholdsvis forværringen af selskabets balance med 4.832.000 kr. og forøgelsen med 2.795.896 kr. af selskabets mellemregning med det kinesiske selskab/og eller David Stevens/Diversified Consumer Products Inc. i perioden frem til konkursens indtræden den 21. februar 2000, hvilket tab samlet udgør 7.627.896 kr.”

For sagsøgte 11 statsautoriseret revisor Ole Hansen har sagsøgeren til støtte for påstanden gjort gældende, at

”sagsøgte 11 påstås erstatningsansvarlig for et beløb stort 7.627.896 kr. vedrørende tab som følge af manglende indstilling af driften i Puisi A/S primo oktober 1999.

Til støtte herfor er som hovedanbringende gjort gældende:

At sagsøgte 11 – der dels var generalforsamlingsvalgt revisor for selskabet, og dels var antaget som professionel rådgiver for selskabets ledelse for at opnå kvalitetssikring ved udarbejdelse af selskabets drifts- og likviditetsbudgetter – har handlet groft uagtsomt i forbindelse med sin bistand til Puisi A/S’ direktion og bestyrelse vedrørende selskabets likviditetsbudget primo oktober 1999, hvorved sagsøgte 11 har været selvstændigt medvirkende årsag til det yderligere og påregnelige tab, der opstod ved henholdsvis forværringen af selskabets balance med 4.832.000 kr. og forøgelsen med 2.795.896 kr. af selskabets mellemregning med det kinesiske selskab/og/eller David Stenvens/Diversified Consumer Products Inc. i perioden frem til konkursens indtræden den 21. februar 2000, hvilket tab samlet udgør 7.627.896 kr.”

I sagen anlagt af Grønlands Hjemmestyre, nu Grønlands Selvstyre (landsrettens sags. nr. A 459/03) har sagsøgte 1) Lars Emil Johansen nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært betaling af et mindre beløb. Sagsøgte har samtidig vedrørende garantistillelsen overfor Spar Nord i efteråret 1999 gjort gældende, at der ikke foreligger erstatningsansvar for Lars Emil Johansen, idet selskabets direktør Hans-Peder Barlach Christensen havde drøftet mulighederne for den sådan garantistøtte direkte med repræsentanter for sagsøger. Det er sagsøgtes opfattelse, at sagsøgeren var fuldt bekendt med risikoen for, at lide tab og var bekendt med, at bestyrelsen ikke havde godkendt budgetterne, hvorfor sagsøgte ikke har tilbageholdt oplysninger for sagsøger.

Sagsøgte 2 Adam Dahl har påstået frifindelse samt nedlagt nogle subsidiære påstande. Sagsøgte har gjort gældende, at erstatningsbetingelserne ikke er opfyldt, idet der ikke er dokumenteret nogen årsagssammenhæng mellem garantistillelsen og påståede tab. Sagsøgte hav-

de forventninger om, at der vil blive tilført yderligere kapital de sagsøger ikke ønskede selskabets konkurs. Sagsøgte 3 Ellen Egede Hansen har påstået frifindelse og henvist til, at hun ikke har foretaget ansvarspådragende handlinger eller undladelser. Sagsøgte 4 Henning Sloth Pedersen har principalt påstået frifindelse. Sagsøgte har gjort gældende, at der ikke er påvist fælles beslutninger, som han er ansvarlig for, ligesom han ikke har pådraget sig et erstatningsansvar som følge af hans handlinger eller undladelser. Sagsøgte 6 Jess G. Berthelsen har nedlagt påstand om frifindelse og anført samme anbringender som sagsøgte 5. Sagsøgte Anders Brøns har nedlagt påstand om frifindelse samt nedlagt subsidiære påstande. Sagsøgte har henvist til de samme anbringender som sagsøgte 2 Adam Dahl. Sagsøgte Hans-Peder Barlach Christensen har nedlagt påstand om frifindelse. Sagsøgte har gjort gældende, at sagsøger ikke har bevist, at de erstatningsretlige betingelser er opfyldt, således foreligger der ikke dokumenteret objektiv uforsvarlig adfærd, som kan tilregnes sagsøgte som forsætlig eller uagtsom. Endvidere har sagsøger ikke godtgjort, at der foreligger kausaliteten mellem det påståede tab og sagsøgte Hans-Peder Barlach Christensens konkrete handlinger. Sagsøgte 8 statsautoriserede revisor Ole Hansen og sagsøgte 9 nu Grønlands Revisionskontor A/S har påstået frifindelse. De sagsøgte har gjort gældende, at man ikke har handlet ansvarspådragende og i øvrigt udført de med sagsøger aftalte opgaver i overensstemmelse gældende revisionsvejledninger.

I sagen anlagt af Hjemmestyret, nu Selvstyret for Puisi A/S under konkurs har sagsøgte 1 Nikolaj Ludvigsen påstået frifindelse. Ludvigsen har gjort gældende, at der ikke foreligger noget ansvarsgrundlag, ingen kausalitet eller adækvans mellem det af sagsøgeren opgjorte tab og sagsøgtes handlinger eller undladelser. Sagsøgte 2 har påstået frifindelse og nedlagt nogle subsidiære påstande. Sagsøgte har henvist til, at der ikke er årsagssammenhæng mellem det udførte bestyrelsesarbejde, de påståede tab sagsøgte har henvist til og at der ikke er kausalitet mellem påstået handling og det påståede tab, ligesom det er påstået tab er resultat af sagsøgers egne beslutninger navnlig ved ikke, at støtte op om egne politiske beslutninger om beskæftigelsesfremme og egnsudvikling. Sagsøgte har endvidere henvist til sagsøgers egne skyld og accept af risiko. Sagsøgte 3 Isak Vahl har nedlagt påstand om frifindelse samt nedlagt nogle subsidiære påstande. Sagsøgte har henvist til de samme anbringender som sagsøgte 2. Sagsøgte 4 Ellen Egede Hansen har nedlagt påstand om frifindelse og henvist til de samme anbringender som det foregående sag. Sagsøgte 5 Lars Emil Johansen har principalt påstået frifindelse. Sagsøgte har om overførslerne til Kina gjort gældende, at disse er sket på direktørens egen foranledning, ligesom sagsøgte var berettiget til, at gå ud fra at Puisi A/S ved hans indtræden som medlem af bestyrelsen var forsvarlig organiseret og drevet. Sagsøgte 6 Adam Dahl har nedlagt påstand om frifindelse og nedlagt subsidiære påstande. Sagsøgte har henvist til samme anbringender som sagsøgte 3. Sagsøgte 7 Henning Sloth Pedersen har nedlagt påstand om frifindelse og primært henvist til anbringender om sagsøgtes egen medvirkning, herunder accept af risiko. Sagsøgte 9 Jess G. Berthelsen har nedlagt

påstand om frifindelse og gjort gældende han hverken har handlet ansvarspådragende eller sagsøger har dokumenteret undladelser, der kan tilregnes ham som ansvarspådragende. Sagsøgte 10 Anders Brøns har principalt påstået frifindelse og henvist til samme anbringender som sagsøgte 2, 3 og 6. Sagsøgte 10 Hans-Peder Barlach Christensen har nedlagt påstand om frifindelse og gjort samme anbringende, gældende som den i foregående sag. Sagsøgte 11 statsautoriserede revisor Ole Hansen og sagsøgte 12 Grønlands Revisionskontor A/S har nedlagt påstand om frifindelse, ligesom man har gjort samme anbringende gældende som i den foregående sag.

Landsrettens begrundelser og resultat:

Baggrunden for sagen

Ideen bag Puisi

Efter de foreliggende dokumenter, særligt den af Royal Greenland udarbejdede rapport vedrørende sælprojekt og de afgivne forklaringer fremgår, at ideen om Puisi blev støttet økonomisk af det daværende hjemmestyre. Baggrunden for ideen var hovedsageligt to forhold. For det første ønskede hjemmestyret, at styrke fangererhvervet ved at igangsætte udvikling af produkter, der kunne bidrage til større overskud for fangerne. I store dele af landet herunder i Sydgrønland er sælfangst en vigtig del af livsgrundlaget for mange familier, men salget af sælskindprodukter var faldet og hjemmestyret anvendte store beløb på tilskud til skindindhandling. For det andet ønskede hjemmestyret, at der blev skabt nye arbejdspladser i Sydgrønland.

De nye produkter

Royal Greenland blev af hjemmestyret anmodet om, at undersøge mulighederne for at udvikle sælkødsprodukter. Anmodningen var, at få undersøgt mulighederne for, at udnytte sælkødsressurserne industrielt med henblik på eksport. I 1997 indgik Royal Greenland aftale med hjemmestyret om et udviklingsprojekt. Projektet havde som formål, at undersøge mulighederne for, at producere mindst fire forskellige produkter, som kunne afsættes i Kina, at belyse råvaregrundlag, fangstbehandling og fangstteknik, at analysere den samlede proces, kostpriser, biprodukters mængde og fordeling, arbejdskraftbehov og investeringsbehov samt foretage markedsanalyse for de udviklede produkter og biprodukterne samt rentabilitetsanalyse samt følsomhedsanalyse med henblik på mængder, salgspriser og kostpriser.

Arbejdet med udvikling af nye produkter blev delt op i to dele, hvor den ene del var, at udvikle tørkødsprodukter og den anden del var at udvikle pølseprodukter. Af rapporten fra projektet fremgår, at der fra maj til september 1997 blev afprøvet ca. 150 forskellige smags typer, som endte med fem forskellige smagstyper for både tørret kød og pølser. Udviklingsarbejdet viste, at processerne kunne anvendes industrielt.

Om sælolieproduktion blev det under forarbejdet vurderet, at en produktion kun ville være rentabel, såfremt den etableres i nær tilknytning til skindproduktion eller en udnyttelse af hele sæler. Henset til problemerne med kontaminanter i sælspæk blev der imidlertid i rapporten påpeget, at det er nødvendigt at være selektiv med hensyn til udvælgelse af art, sælens alder og fangststedet. Sælolieproduktion blev senere i projektet vurderet som et økonomisk attraktivt produkt.

Udvikling af produkter og placering af produktionen i Grønland

Udviklingsprojektet blev udført på Royal Greenland i Nuuk med Gunnar B. Gudmonsson som ansvarlig fra Royal Greenland. Selve arbejdet blev udført af David Stevens fra Deversified Consumer Products. David Stevens havde udviklet en proces, som kunne fjerne transmagen fra sælkød. Under udviklingsprojektet blev det konkluderet, at processen kunne patenteres. Valget faldt på Nanortalik, hvor et eksisterende fabriksanlæg kunne indskydes i selskabet og arbejdspladser var tiltrængte efter lukning af fiskeindhandlingen.

Rapportens anbefalinger og det daværende landsstyres beslutninger

Rapporten anbefalede en ændring af bygningen i Nanortalik i hvilken forbindelse Royal Greenland A/S allerede havde taget kontakt til et firma, for at få prisoverslag vedrørende projektering af fabriksanlægget. Rapporten anbefalede oprettelse af et selvstændigt selskab og som minimum en arbejdsstyrke på 15 medarbejdere på dagshold i produktionen i startfasen. Dertil 5 til 7 medarbejdere i salg, marketing og administration m.v. Landsstyret besluttede, at rapporten vedrørende sælprojektet skulle danne grundlag som arbejdsrapport for den videre udvikling og besluttede herefter, at der skulle nedsættes en interimbestyrelse med to landsstyrepræsentanter og en fra Royal Greenland. Af oplæget til landsstyret fremgår bl.a., at selv om udbytteprocenten ved den gennemførte forsøgsproduktion er lav, peger rapporten på sideprodukter til egentlig konsum og til sundhedsprodukter. Oplæget peger på en række problemområder som bl.a., at der ikke er sikret tilstrækkelig investeringsvolumen til start af industriel produktion, ikke sikret infrastruktur til sikring af tilstrækkelige råvareleverancer, ligesom forholdene vedrørende de veterinære godkendelser var uafklarede.

Interimsbestyrelsens arbejde

På interimbestyrelsens møde den 19. januar 1998 meddelte Hans Peter Barlach Christensen, som var indvalgt i bestyrelsen af Royal Greenland, at David Stevens' rolle i projektet var tredelt, idet han dels ville deltage som medejer, som modtager af royalties og som ansvarlig for salg og markedsføring af produkter. På mødet blev oplyst, at Royal Greenland ønsker at kontrakten med David Stevens højst løber over 20 år og at Stevens ikke honoreres med et fast beløb som af ham foreslået, men med en procentsats. Formanden nævnte, at der skal udarbejdes en indhandlingsinstruks. På mødet den 26. februar 1998 besluttede inte-

rimsbestyrelsen bl.a., at antage Coopers & Lybrand til, at udarbejde budgetter for projektet. Af det til sagen fremlagte udkast til referat af møde den 18. april 1998 mellem to interimbestyrelsesmedlemmer, David Stevens og en repræsentant fra Royal Greenland blev drøftet rettighederne til processen og det videre samarbejde med Stevens. Endvidere blev den fremtidige bestyrelsessammensætning drøftet. Bestyrelsesformanden anførte under mødet, at de beslutninger der skal tages inden for kort tid er så væsentlige, at de formentlig faldt uden for en interimbestyrelses mandat. Formanden oplyste, at det kunne være hensigtsmæssigt og politisk ønskeligt, at bestyrelsen også omfattede et medlem udpeget af kommunalbestyrelsen i Nanortalik og et medlem udpeget af fisker- og fangerorganisationen KNAPK. Repræsentanten fra landsstyrets bestyrelsessekretariat mente ikke der var behov for mere end tre personer af hensyn til muligheden for, at træffe hurtige beslutninger. Dertil kom, at han mente man burde satse på, at få erhvervsfolk ind i bestyrelsen i stedet for embedsmænd og/eller organisationsfolk. Han henviste til muligheden for, at oprette et repræsentantskab.

Interimsbestyrelsen vurderede i april 1998, at ombygning af fiskefabrikken i Nanortalik til en standard og med en produktionskapacitet som den i Royal Greenlands projektskitse foreslåede, sandsynligvis ville indebære anlægsudgifter i en størrelsesorden på godt 20 mill. Bestyrelsen henviste til, at der på daværende tidspunkt kun var afsat 10 mill. på finansloven for 1998 og ingen midler i overslagsårene. Den primære økonomi var herudover tilvejebragt ved bevillinger i 1997 på 5. mill. Dertil kommer apportindskud fra Royal Greenland med fabriksanlægget i Nanortalik og 1 mill., som den daværende Nanortalik Kommune havde besluttet at indskyde. Efter en kritisk gennemgang af fabriksanlægget og prisvurdering af det udstyr, der skal anvendes kom firmaet BT-Consult frem til et C-overslag på 48,7 mill. kr. Efter en reduktion til kun at budgettere med køb af brugt slagteriudstyr og kun pølseproduktion fremkom et C-overslag for anlægsøkonomien på 19,8 mill. kr. Interimsbestyrelsen var sig bevidst, at selskabets fremtidige driftsøkonomi ville blive forringet betydeligt uden tørkødsproduktet, der blev betegnet som ”højprisproduktet” i modsætning til pølserne, som blev betegnet som ”lavprisproduktet”. Uagtet reduktionen af anlægsinvesteringen bemærkede interimbestyrelsen, at der udover den aktuelle finanslovsbevilling og forventede investeringer fra kommuner ville være nødvendigt med enten supplerende lånefinansiering eller yderligere finanslovsbevillinger.

Interimsbestyrelsen indstillede i juli 1998, at den blev nedlagt og der udpeges en bestyrelse for et aktieselskab under stiftelse med henblik på, at dette selskab viderefører projektet og at man derigennem tilgodeser, at de mere langsigtede dispositioner foretages af en bestyrelse, der er indsat i henhold til selskabslovgivningens regler.

De beslutninger, der blev truffet af interimbestyrelsen eller hjemmestyret forud for nedsættelsen af bestyrelsen var således, at selskabet skulle drive en fabrikation af sælpølser, tørkød

og senere sælolie. Der var etableret et samarbejde med Diversified Consumer Product v/ Davis Stevens om salg og produktion i Kina. Det var besluttet af beskæftigelsesfremmende grunde, at lægge den grønlandske del af produktionen på et nedlagt fiskeproduktionsanlæg i Nanortalik. Hjemmestyrets havde efter rettens opfattelse sin helt legitime adgang til, at træffe beslutning om, at iværksætte drift af selskabet Puisi A/S uden, at de økonomiske aspekter var afgørende. Med sit fravalg af Maniitsoq, som kunne være mere egnet som følge af sin centrale placering og med valg af Nanortalik lagde hjemmestyret vægt på, at skabe arbejdspladser i et arbejdsledsområde.

Sammensætningen af bestyrelsen, direktion og administration

Bestyrelsens sammensætning afspejler ønsket om ikke primært, at drive forretningsmæssig virksomhed. Bestyrelsen har ud over medlemmerne Jørn Holding og Anders Brøns, udpeget på baggrund af deres forretningsmæssige indsigt, bestået af medlemmerne fra KNAPK, udpeget på baggrund forbindelsen til fangerne som leverandører til selskabet, et medlem udpeget udelukkende på baggrund af sin sundhedsfaglige indsigt og medlemmer repræsenterende ejerne. Hjemmestyret valgte fra starten en embedsmandsbestyrelse. Denne bestyrelse blev ikke afløst af en bestyrelse med erhvervmæssig baggrund. Der blev ikke fra starten ansat en administrerende direktør. Der blev ej heller fra starten etableret den nødvendige professionelle administrative ledelse med henblik på, at der blev udarbejdet sædvanlige forretningsplaner og budgetter, ligesom bogholderifunktionen ikke var på plads fra starten. Puisi indgik vedrørende bogholderi aftale med Nuka A/S om udførelse af bogholderi, løn-udbetalinger og indhandling. Samarbejdet kom i stand som følge af manglende bogholder i virksomheden og som følge af Nukas tilknytning til Royal Greenland og Nuka A/S' ekspertise samt it-mæssige kapacitet.

Puisi A/S' første bestyrelse og ansættelse af direktør

På bestyrelsesmødet den 4. oktober 1998 blev det besluttet indtil videre ikke, at ansætte en direktør, men at søge ansat en fabriksleder. Bestyrelsen bemærkede i øvrigt, at man fandt det kritisabelt, at hjemmestyret endnu ikke havde indskudt kapital i selskabet. Bestyrelsen besluttede på sit møde den 20. april 1999, at fastholde at der ikke blev ansat en direktør, men at tage punktet op til nyvurdering når selskabets økonomi var kortlagt. Hans-Peder Barlach Christensen blev tilbudt ansættelse på midlertidige vilkår og aflønning svarende til hans hidtidige lønniveau. Direktørkontrakt blev indgået 28. maj 1998 med virkning fra 1. april samme år. Bestyrelsen besluttede principielt, at al disposition over 500.000 skal godkendes af bestyrelsen.

Den anden selskabsbestyrelses arbejde

Efter det konstituerende møde den 4. juni holdt bestyrelsen det første bestyrelsesmøde den 18. juni 1999. Under mødet tog bestyrelsen status til efterretning. Anders Brøns ønskede

yderligere uddybning af detailpriserne for pølserne. Direktøren meddelte, at der til næste møde ville foreligge marketingplan og reviderede budgetter. Samtlige bestyrelsesmedlemmer ytrede ønske om, at få yderligere oplysninger vedrørende salgsarbejdet og ønskede også i den forbindelse tilpassede og uddybede budgetter. Direktøren gav tilsagn om dette til næste møde. På mødet den 28. september 1999 blev bestyrelsen af direktionen gjort bekendt med, at selskabet havde økonomiske problemer. Direktøren fremlagde et likviditetsbudget med en nedjustering af produktionen og et likviditetsbehov på 12 mill. kr. Dette budget danner baggrund for en ansøgning til landsstyret om en kaution/garanti for selskabets driftskredit. Direktøren anbefalede en betalingsstandsning, såfremt der ikke kunne findes en løsning på problemet. Efter bestyrelsens beslutning blev likviditetsbudgettet gennemgået med revisor. Dette skete ifølge de afgivne forklaringer ved, at direktøren alene i frokostpausen henvendte sig til statsautoriseret revisor Ole Hansen. Hjemmestyret var samtidig blevet kontaktet af direktøren og havde meddelt, at stillingtagen til garantien først kunne foreligge i udgangen af oktober. Bestyrelsen besluttede, at afvente landsstyrets reaktion og udskød yderligere beslutninger herunder om betalingsstandsning til derefter. På bestyrelsesmødet den 1. oktober 1999 orienterede formanden om, at landsstyret ville indstille, at der på finansloven blev optaget en bestemmelse om, at hjemmestyret garanterer eller kautionerer for en driftskredit maksimeret til 12 mill. kr. Bestyrelsen efterlyste opdateret perioderegnskab og bygge-regnskab. På mødet den 5. oktober 1999 udtrykte bestyrelsen kraftig kritik af ledelsen over det manglende overblik over selskabets regnskabsmæssige stilling og likviditetsmæssige situation. På mødet den 8. oktober 1999 besluttede bestyrelsen, at regnskaberne for Puisi fremover udarbejdes af revisorerne og at revisorerne skal udarbejde fremtidige procedurer og vejlede med hensyn til underskriftsbilag m.v.

Kinadelen

Det fremgår af strategiplanen behandlet på bestyrelsesmødet den 4. oktober 1998, at Puisi A/S og Diversified Consumer Inc. skal eje hver 50 % af selskabet. På mødet den 20. april 1999 oplyste den midlertidige direktør, at selskabet i Kina var under stiftelse. Landsretten er enig med sagsøger selvstyret i, at selskabet i Kina ikke ses at være formelt etableret samt organiseret og finansieret på en måde, der sikrede Puisi A/S' interesser. Landsretten finder imidlertid, at de sagsøgte fra såvel den første egentlige bestyrelse og de sagsøgte medlemmer af den anden egentlige bestyrelse ikke har haft grundlag for at antage andet end, at de stiftelsesmæssige og økonomiske forhold vedrørende samarbejdet med Diversified Consumer Inc. og deltagelse i et selskab i Kina var bragt i orden under interimbestyrelsens arbejde. Det fremgår af rapporten fra Royal Greenland, at David Stevens gennem en treårs periode har gennemført undersøgelser af markederne i primært Kina. Det markedssegment, som sælprodukterne sigter på vurderes som stigende og til at have en betydelig købekraft. Prøveprodukter blev introduceret i Kina 7., 8. og 9. oktober 1997 med spørgeskemaundersøgelse, interview og prøvesmagning. Undersøgelsen viste, at lidt over 70% af de adspurgte ville

betale mere for tørret kød og pølser end for lignende produkter produceret af andre kødtyper, ligesom ca. 72 % angav, at ville købe produkterne såfremt prissætningen var dobbelt så høj. Tørret kød og pølser er en almindelig del af det kinesiske køkken, ligesom kineserne er åbne over for nye produkter og villige til at betale for importerede og sunde produkter. Endvidere vil produkterne være egnede som gaver ved besøg. Den af Ellen Egede Hansen på vegne interimbestyrelsen foretagne rejse til Kina ses grundigt beskrevet i den af hende udarbejdede rapport. Af fremårsbudgettet fremgår et behov i 1998 på 17,5 mill. kr., i 1999 18,4 mill. kr. og i 2000 på 8,2 mill. kr., mens der budgetteredes med et overskud de følgende år. Der blev tilføjet et positivt afkast af et datterselskab i Kina i henhold til et særskilt budget for produktionen af sæloliepiller.

Bemærkninger til rettens afgørelse

Beslutningskompetence og ansvar

Bestyrelsen i et aktieselskab som Puisi A/S ifalder sædvanligt ansvar for sine handlinger og undladelser. Imidlertid må der tillægges embedsmænd udpeget som bestyrelsesmedlemmer i et offentligt ejet aktieselskab et råderum til at følge ejernes ønsker, herunder tage hensyn der rækker ud over rent forretningsmæssige hensyn. Retten finder ikke grundlag for, at tage stilling til hvorvidt den valgte sammensætning af bestyrelserne var uhensigtsmæssig og ikke havde den ønskede effekt. Retten finder dog anledning til at bemærke, at uanset baggrunden for sammensætningen af bestyrelsen og uanset det enkelte bestyrelsesmedlems kompetencer ifalder det enkelte bestyrelsesmedlem ansvar for erstatningspådragende handlinger og undladelser.

Sagsøgers accept af risiko

Med udgangspunkt i det ovenfor af retten beskrevne under afsnittet interimbestyrelsens arbejde er det rettens opfattelse, at hjemmestyret med sine beslutninger ved stiftelsen accepterede, at projektet indebar en vis risiko og accepterede det bl.a. for at skabe arbejdspladser i Nanortalik og en fuld udnyttelse af sælen.

Under det efterfølgende arbejde i alle tre bestyrelser har medlemmer af bestyrelsen, særligt de af hjemmestyret udpegede, holdt hovedaktionæren orienteret om selskabets situation. Ellen Egede Hansen har som kontorchef i landsstyrets sekretariat orienteret sine foresatte. Det må derfor efter rettens opfattelse kunne lægges til grund, at hjemmestyret har været bekendt med og løbende er blevet orienteret om selskabets situation. Særligt bemærkes, at Ellen Egede Hansen i maj 1999 sendte oplysninger til den af hjemmestyret tilforordnede.

Med de af økonomidirektoratet i notat af 28. september 1999 anførte bemærkninger kan det lægges til grund, at hjemmestyret dels kendte til selskabets økonomiske problemer og dels kendte til det ringe dokumentationsgrundlag for budget og budgetforudsætninger, hvorved

bemærkes, at selskabet end ikke have sendt et egentligt budget, men en skitse til et sådant. Økonomidirektoratet vurderede skitsen som meget optimistisk og anfører at forudsætningen om indtægter på 19 mill. kr. i februar findes stærk tvivlsom. Økonomidirektoratet konkluderede, at der vil være en stor risiko for, at en eventuel garanti vil påføre hjemmestyret tab. Henset hertil og henset til det af daværende direktør i Økonomidirektoratet Peter Bech forklarede og henset til daværende landsstyremedlem Josef Motzfeldts forklaring om, at han i landsstyret indstillede, at der ikke blev afgivet nogen garanti finder retten, at kunne lægge til grund at hjemmestyret valgte, at tage en økonomisk risiko ved at stille garantien.

Retten finder dertil udtalelsen fra landstyreformanden fremsat under mødet den 25. januar 2000 helt afgørende for bedømmelsen af hvorvidt sagsøger har accepteret de risici, der forelå ved virksomhedsdriften helt frem til konkursen. Således udtrykker landstyreformanden sin glæde over, at bestyrelsen havde valgt ikke at stoppe tidligere og henviser først og fremmest til arbejdsløsheden i Sydgrønland. Retten finder også på den baggrund, at hjemmestyret hermed har accepteret den risiko, som en fortsat drift hidtil havde medført. Lars Emil Johansen oplyste bl.a. herefter under drøftelserne på mødet, at bestyrelsen ikke havde godkendt budgetterne, ligesom han oplyste at oplysningerne om produktionen viste sig ikke at holde stik. Også herefter udtrykte landstyreformanden, at landsstyrets holdning formentlig ville være positiv. Hjemmestyret har således valgt fortsat, at tillægge det økonomiske aspekt mindre betydning.

Af landstyreformandens oplæg til landsstyret med indstilling om at bevilge garanti på 12 mill. fremgår, at det ikke er muligt at vurdere rigtigheden af selskabets budgettering med indtægter inden marts 2000 hvorfor der anføres, at være betydelig usikkerhed om hvorvidt selskabet kan overholde det fremsendte budget. Endvidere udtrykkes stærk kritik af selskabets bogføring. Garantien blev givet uden, at hjemmestyret har modtaget noget regnskab for den hidtidige drift.

Der er under sagens behandling fremlagt et bilag udleveret af hjemmestyret efter en af advokat Philip Thorsen på vegne af sagsøgte revisionen fremsat begæring om aktindsigt. Bilaget udviser et likviditetsbehov for perioden oktober 1999 til marts 2000 på 17,2 mill. Der er herefter ikke grundlag for sagsøgers påstand om, at de sagsøgte kun søgte en garanti på 12 mill. kr. uagtet man vidste, at behovet for perioden var 17. mill. Dertil kommer, at det ifølge afgivne forklaringer var gjort klart for hjemmestyret, at man ville søge om en garanti på 12 mill., hvorefter budgettet blev rettet til og bl.a. fremrykket på produktionen med henblik på, at opnå indtægter før end ellers budgetteret. Landstingets behandling viser, at man var bekendt med, at fortsat drift ville være risikofyldt.

På ovennævnte baggrund findes hjemmestyret, at have accepteret en sådan risiko og været fuldt bekendt med det usædvanligt usikre grundlag for, at give en garanti hvorfor retten finder, at de sagsøgte frifindes for et erstatningsansvar som følge af mangelfulde eller forkerte oplysninger, medmindre de frifindes af andre grunde jf. bemærkninger nedenfor vedrørende hver af de sagsøgte.

Sagsøgte Jørn Holding

Jørn Holding meddelte sin udtræden af selskabets bestyrelse ved brev af 4. maj 1999. Holding redegjorde for, at arbejdet i bestyrelsen ikke var foregået professionelt. Med angivelse af syv punkter oplyste Holding præcist grundene til sin udtræden. Det er rettens opfattelse, at Holding med sin faglige baggrund havde søgt at bidrage til, at Puisi A/S blev drevet professionelt og økonomisk forsvarligt. Når Holding efter, at han meget tidligt i selskabets eksistens mente, at dette ikke var muligt og herefter straks udtrådte af selskabets bestyrelse, har Holding efter rettens opfattelse ikke handlet eller undladt at foretage handlinger, som pådrager ham et erstatningsansvar overfor selvstyret. Jørn Holding frifindes derfor.

Anders Brøns

Efter at Anders Brøns var blevet indvalgt i bestyrelsen for Puisi A/S medio 1999 og han i den efterfølgende periode blev bekendt med selskabets økonomiske forhold, herunder vanskelighederne ved at få fuldstændige oplysninger herom, indskærpede han på mødet i bestyrelsen i oktober sammen med andre bestyrelsesmedlemmer over for direktionen, at der bør foreligge perioderegnskab, valide budgetter og andre nødvendige informationer om selskabets drift. Anders Brøns findes at have gjort hvad han kunne for at skaffe sig nødvendige oplysninger om selskabets drift inden for den tid, der var gået siden sin indtræden i bestyrelsen. Da han i øvrigt udtrådte af bestyrelsen primo november findes Anders Brøns ikke, at have handlet eller undladt at foretage handlinger, som pådrager ham et erstatningsansvar overfor selvstyret. Anders Brøns frifindes derfor.

Sagsøgte Isak Vahl

Det kan efter bevisførelsen lægges til grund, at stifterne - herunder hjemmestyret - fravalgte, at indsætte en bestyrelse bestående af personer udelukkende med erhvervs-/forretningsmæssig baggrund. Man valgte i stedet, at indsætte en bestyrelse repræsenterende forskellige interesser. Herunder valgte man, at et medlem af bestyrelsen skal udpeges af fisker- og fangerorganisationen KNAPK. Begrundelsen herfor var, at skabe en forbindelse til fangerne, der kunne medvirke til at sikre leverancer af sæler til Puisi A/S. Landsstyret lagde vægt på en tæt forbindelse mellem fangerne og selskabet i lyset af de strenge kvalitative krav til de indhandlede produkter og dermed til fangerne, der skal førstehåndshåndterede sælerne.

Da sagsøger imidlertid er medstifter af selskabet og hovedaktionær, må retten vurdere om der ved udpegelsen af Isak Vahl som medlem af bestyrelsen foreligger en sådan accept af risiko fra hjemmestyrets side, at der ikke kan pålægges Vahl erstatningsansvar for de under sagerne rejste krav. Idet hjemmestyret har besluttet, at indsætte et medlem af bestyrelsen, hvis primære kompetence var kendskab til fangernes forhold, må hjemmestyret have valgt at tage risikoen for, at medlemmet ikke fuldt ud kunne leve op til sine forpligtelser efter selskabslovgivningen. Da det kan lægges til grund, at Vahl ikke havde erfaring med opbygning af og drift af et selskab af Puisis omfang og kompleksitet. Da det endvidere efter forklaringerne og de udarbejdede bestyrelsesmødereferater kan lægges til grund, at Vahl holdt sig til at bidrage med fangernes synspunkter frifindes Isak Vahl herefter at burde frifindes for de rejste krav.

Adam Dahl

Med samme begrundelser som anført for Isak Vahl frifindes også sagsøgte Adam Dahl for sagsøgernes påstande.

Henning Sloth Pedersen

Det kan lægges til grund, at sagsøgte Henning Sloth Pedersen blev medlem af Puisi A/S' bestyrelse på opfordring fra sagsøgeren. Baggrunden for at engagere sagsøgte var udelukkende hans store ekspertise på det sundhedsfaglige område, særligt vedrørende fiske- og sæløljer. Det kan efter sagsøgtens forklaring, der ikke ses modsagt, lægges til grund, at han i forbindelse med sagsøgers opfordring til ham om, at træde ind i bestyrelsen oplyste, at han ikke havde den fornødne indsigt i forretningsmæssige forhold. Sagsøgers repræsentant havde da tilkendegivet, at det ikke var nødvendigt, idet andre i bestyrelsen ville have den indsigt. Det kan endvidere lægges til grund, at sagsøgte Henning Sloth Pedersen på trods af sin manglende erfaring med drift af erhvervsmæssig virksomhed løbende gjorde opmærksom på manglende valide budgetter og ringe styring af administrative forhold. Han forlangte ændringer heri, til sidst udskiftning af direktøren. Henset hertil findes sagsøgte Henning Sloth Pedersen, at have foretaget sig hvad han burde til opfyldelse af sin rolle i bestyrelsen, hvorfor retten frifinder sagsøgte for sagsøgernes påstande.

Jess G. Berthelsen

Under henvisning til det ovenfor i afsnittet om sagsøgers accept af risiko frifindes sagsøgte Jess G. Berthelsen.

Ellen Egede Hansen

Ellen Egede Hansen har været med under hele forløbet, hvor hun har repræsenteret hovedaktionæren Hjemmestyret. Det kan lægges til grund, at hun løbende har orienteret hovedaktionæren om driften i selskabet, herunder om de vanskelige økonomiske forhold og mangel-

fuld administration. Henset til det ovenfor generelt anførte om accept af risiko frifindes også Ellen Egede Hansen for sagsøgers påstande i begge sager.

Lars-Emil Johansen

Lars Emil Johansen deltog i bestyrelsesarbejdet fra sommeren 1999 frem til konkursen primo 2000. Lars Emil Johansen deltog fra efteråret 1999 i adskillige bestyrelsesmøder, hvor selskabets forhold og muligheder for videreførelse blev grundigt drøftet. Mangelfuld administrativ ledelse af selskabet søgte Lars Emil Johansen afhjulpet ved, at styrke direktionen og den administrative støtte hertil. Det kan efter oplysningerne lægges til grund, at Lars Emil Johansen af sagsøger hjemmestyret var blevet bibragt den opfattelse, at sagsøger ønskede, at gå langt for, at søge driften i Puisi A/S opretholdt. Lars Emil Johansen har over for hjemmestyret oplyst, at bestyrelsen ikke havde godkendt den skitse til budget, som af direktøren blev fremlagt til brug for garantistillelsen. Henset hertil og henset til det ovenfor anførte i afsnittet accept af risiko, særligt sagsøgers tiltræden på mødet den 25. januar 2000 om selskabets hidtidige drift, frifindes Lars Emil Johansen.

Nikolaj Ludvigsen

Det kan lægges til grund, at Nikolaj Ludvigsen blev formand uagtet han tilkendegav, ikke at have erfaring med drift af erhvervsdrivende selskab. Hjemmestyret valgte således da Jørn Holding ikke ønskede, at påtage sig formandshvervet, at indsætte en formand uden den nødvendige indsigt i drift af større erhvervsprojekter. Idet der i øvrigt kan henvises til det ovenfor nævnte om accept af risiko frifindes også denne sagsøgte.

Hans-Peder Barlach Christensen

Sagsøgte Hans-Peder Barlach Christensen har som direktør ikke sørget for, at selskabets bogholderi blev ført forskriftmæssigt. Uagtet selskabet ikke fra starten var blevet bemandet med tilstrækkelig fagligt kyndigt administrativt personale og uagtet bogføring, der foregik hos Nuka A/S ejet af Royal Greenland A/S, ikke var anvendelig til brug for regnskabsudarbejdelse findes sagsøgte ikke, at have udfyldt sin forpligtelse til, at sørge for bogføring i overensstemmelse med selskabslovgivningens krav herom. Uagtet der kun forelå en skitse, findes sagsøger under henvisning til de ovenfor anførte bemærkninger om accept af risiko ikke, at kunne gøre et erstatningssvar gældende overfor sagsøgte Hans-Peder Barlach Christensen. Retten finder anledning til at bemærke, at den opjustering af salgsprisen for sælpæk som kan følges gennem budgetterne efter sagsøgte og øvrige vidneforklaringer er sket med henblik på, at søge så stor en del af fortjenesten som muligt ved sælolieproduktionen i Kina overført til selskabet i Grønland. Vedrørende relationerne til Kina sørgede sagsøgte, der har været med i projektet hele tiden ikke for, at der forelå sædvanlige selskabsdokumenter, aktionæroverenskomster m.v. med henblik på, at sikre de fra Grønland investerede beløb og sikre indflydelse på etablering og af drift af virksomheden i Kina. Imidlertid

finder retten ikke uden nærmere gennemgang af det på virksomheden tilstedeværende grundlag for samarbejdet med den kinesiske partner og bilagene vedrørende selskabets forpligtelser Kina eller forklaringer fra deltage i arbejdet i Kina, at kunne afvise sagsøgtes forklaring om, at det til hver enkelt af de betalinger han foretog sig efter garantien var stillet forelå grundbilag og alle beløbene vedrører forpligtelser samt Puisi A/S havde påtaget sig. Vedrørende sagsøgtes bemyndigelse til ikke, at disponere for større beløb end 500.00 kr. bemærker retten, at det efter det foreliggende må lægges til grund, at de til Kina betalte beløb var disponeret i forvejen således, at selskabet havde forpligtelse til, at betale beløbene. Dertil kommer, at udvidelsen af kassekrediten blev søgt med henblik på, at kunne betale udestående fordringer og løbende drift. Med disse begrundelser frifindes sagsøgte Hans-Peder Barlach Christensen i begge sager.

Den sagsøgte bestyrelses og revisions ansvar i sagen anlagt af boet

Da sagsøgte Hans-Peder Barlach Christensen er frifundet for ansvar som følge af de iværksatte betalinger til Kina og da bestyrelse og revision ikke ses, at være ansvarlig på andet grundlag frifindes de tillige i denne sag.

Statsautoriseret revisor Ole Hansen og tidligere PricewaterhouseCoopers, nu Grønlands Revisionskontor A/S

Statsautoriseret revisor Ole Hansen har bidraget med opstilling af budgetter. Det er imidlertid ikke dokumenteret under sagen, at Ole Hansen på noget tidspunkt har taget stilling til de af selskabets ledelse opstillede forudsætninger for budgettet. Der er på den baggrund ikke grundlag for, at gøre revisionen ansvarlig for eventuelle fejlagtige eller misvisende forudsætninger. Særligt bemærkes i forlængelse af bemærkningerne vedrørende direktør Hans-Peder Barlach Christensens ændring af forudsætningerne for prisen på sælspæk, at det må lægges til grund, at den forøgelse der skete af prisen, i de senere budgetter udelukkende skyldes oplysninger om priserne på sælolie i detailedet sammenholdt med ønsket om, at overføre en større del af overskudet fra Kina til Puisi A/S. Sagsøgte har ikke på baggrund af ledelsens forudsætninger om indtægter i begyndelsen af 2000 haft anledning til, at bemærke at den søgte garanti for en kapitaltilførsel i efteråret 1999 ikke var tilstrækkelig. Den må endvidere efter det ovenfor nævnte under afsnittet accept af risiko lægges til grund, at såvel den samlede bestyrelse som sagsøgeren var bekendt med, at likviditetsbehovet i 1999 i hvert fald var 12 mio., men 17 mio. såfremt indtægterne ikke kom som af selskabet budgetteret i begyndelsen af 2000. Som følge heraf frifindes statsautoriseret revisor Ole Hansen. Herefter er der ikke anledning til, at tage stilling kravet mod revisionselskabet.

THI KENDES FOR RET:

De sagsøgte Lars Emil Johansen, Adam Dahl, Ellen Egede Hansen, Henning Sloth Pedersen, Jess G. Berthelsen, Anders Brøns, Hans-Peder Barlach Christensen, statsautoriseret revisor Ole Hansen, Revisionfirmaet tidligere PricewaterhouseCoopers Grønland A/S, nu Grønlands Revisionskontor A/S frifindes for Grønlands Hjemmestyres, nu Grønlands Selvstyres krav under denne sag.

De sagsøgte Nikolaj Ludvigsen, Jørn Holding, Isak Vahl, Ellen Egede Hansen, Lars Emil Johansen, Adam Dahl, Henning Sloth Pedersen, Jess G. Berthelsen, Anders Brøns, Hans-Peder Barlach Christensen, statsautoriseret revisor Ole Hansen og revisionsaktieselskabet tidligere PricewaterhouseCoopers Grønland A/S, nu Grønlands Revisionskontor A/S frifindes for sagsøgte Grønlands Hjemmestyres, nu Grønlands Selvstyre på vegne Puisi A/S under konkurs fremsatte krav.

I sagsomkostninger skal sagsøgeren for begge sager betale 5 mill. kr. til Statskassen og 1 mill. kr. til de sagsøgte statautoriseret revisor Ole Hansen og revisionselskabet PiceWaterhouseCoopers, nu Grønlands revisionskontor A/S.

Søren Søndergård Hansen